

עונג שבת (60)

ב. בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ז סימן מ"ט אות יא) מביא את דברי הפני אהרן: דשמא נהגו כך על פי מה שכתבו המקובלים דערב שבת אחר חצות מתחיל לבוא נשמה יתירה, הרי לדעת המקובלים אחר חצות כבר חל קדושת השבת ולפיכך נהגו לעמוד מאבילותם.

ג. בסידור "שערי ציון" נוסח עדות המזרח מופיע כי במהלך תפילות השבת מקבל האדם פעמיים שלושה כוחות: נפש, רוח ונשמה. בתפילת ערבית מקבל הוא את הנפש במילים "בואי כלה" שבתפילת ערבית, את הרוח בברכו ואת הנשמה בברכת השכיבנו, ואילו בתפילת הבוקר הוא מקבל את הנפש בברכת נשמת, את הרוח בתחילת עמידה של שחרית ואת הנשמה במילים "איה מקום כבודו" שבקדושה של מוסף.

נשמה יתירה ביום טוב ובתענית בשבת

א. ביום טוב: בעניין יו"ט שחל לאחר השבת נחלקים ראשונים. רשב"ם (פסחים קב: ד"ה ושמאל אמר) כותב: ומה שאין נותנין האמוראין סימן לבשמים, לפי שאין מברכין על הבשמים ביו"ט, שהרי גם ביו"ט יש לנו נשמה יתירה כשבת. ואילו תוספות על אתר מביאים את דעתו ודוחים אותה: ומה שאין מזכיר בשמים, פירש רשב"ם דטעם בשמים משום איבוד נשמה יתירה, וביום טוב נמי איכא נשמה יתירה. וקשה: דאם כן, במוצאי יום טוב אמאי לא תקנו בשמים? לכך נראה שביום טוב ליכא נשמה יתירה, והכא אין מזכיר בשמים משום דשמחת יום טוב ואכילה ושתיה מועיל כמו בשמים, ויש טעמים לא נכונים, וזה טעם נכון ועיקר.

ב. בתענית בשבת: בשו"ת גינת ורדים (חלק או"ח כלל א) הביא את דברי החכם ר' יצחק בן סה"ל נר"ו: על פתגם מה שכתב מרן (טור או"ח סימן תרכ"ד) שאין לברך על בשמים במוצאי יום הכיפורים שיחול להיות במוצאי שבת, והטעם לפי שאין בו נשמה יתירה מפני התענית, כי לפי טעם זה נמצא שהמתענה תענית חלום בשבת, שאין לו לברך על הבשמים בהבדלה. ודבר תימה הוא, כי לא כן עמא דבר (סימן ח). כלומר: לדעת החכם שציטט, אדם שמתענה בשבת אין בו נשמה יתירה, מפני התענית. המהרי"ץ (שו"ת פעולת צדיק חלק א סימן קמח) מחלק חלוקה שונה: עוד יש לחלק, דהתם כיוון דקביל עליה תענית מאורתא לא נכנסה בו נשמה יתירה

כוחה של נשמה יתירה

א. השפעה גשמית: רש"י (במסכת ביצה טז.) ד"ה נשמה יתירה) כותב: נשמה יתירה, רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרווחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו". ואילו רשב"א כותב בתשובותיו (חלק ז תשובה שמ"ט): ויש מפרשים נשמה יתירה, דהיינו המנוחה והעונג שהנפש מוצאה כאילו היא נשמה יתירה, וכשעובר ממנו נכנס בימי הטורח והעינוי כאילו אבדה ממנו נשמה יתירה, שהוא נחלש, ולפי פירוש זה בשבת הוא שנתוסף בו נשמה מפני שהוא יום מנוחה.. הן לפי רש"י, הסובר שבשבת מסוגל האדם לאכול יותר, והן לפי רשב"א, הסובר כי בשבת אפשר לנוח יותר, מדובר בהשפעה גשמית על האדם. השפעה רוחנית: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ... וינח ביום השביעי, על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו" במסכת ביצה (טז.) רמב"ן על אתר מסביר: אמר שיהיה יום השבת מבורך וקדוש, כי ציווה בזכירה לברך אותו ולהדרו, וציווה בשביתה, שיהיה לנו קדוש ולא נעשה בו מלאכה, ורבי אברהם אמר כי ברך ה' היום הזה וקדשו, שזימן אותו לקבל בו הנפש תוספת חכמה יותר מכל הימים. ואילו ספורנו על אתר (ד"ה על כן ברך ה' את יום השבת) מפרש: בנפש יתירה, והיא הכנה יתירה לעבודת הא-ל יתברך.

המלקט

הטעם מבשמים להבדלה

השפעה כפולה: ערוך השולחן (סימן רצ"ז סעיף א מהלכות שבת) כותב: הטעם מבשמים להבדלה, מפני שבשבת יש נשמה יתירה, ובמוצאי שבת הולכת מהאדם, ויש כאן חלישת הדעת, והבשמים מחזקים הנפש, דכל ריח טוב מחזק הנפש. ועוד, דבשבת גם הגיהנם במנוחה, ובמוצאי שבת מתחיל לשרוף, ואישו של גהינם מסריח, והנפש נחלש מזה, ונצרך לתומכו ולסעדו. ואף על גב דכל אלו טעמים רוחניים, מכל מקום כל נפש מישראל מרגיש בזה, וסימן מובהק לזה דכל איש ישראל במוצאי שבת מוצא את עצמו בהשתנות, ואף על גב דאיהו לא חזי מזלא חזא, ושני הטעמים צריכים זה לזה. בעל ערוך השולחן סובר, אם כן, שהשפעתה של הנשמה היתירה כפולה: יש לה השפעה רוחנית, ועל כן נחלשת נפשו של אדם עם עזיבתה במוצ"ש, ויש לה גם השפעה גשמית, שכל אדם מרגיש בחסרונה עם פרידתה של הנשמה היתירה מן הגוף במוצ"ש.

המלקט

זמן הופעתה של הנשמה היתירה

בעניין זה ראיתי שלוש דעות באחרונים:

א. המהרי"ץ כותב (בשו"ת פעולת צדיק חלק א סימן קמ"ח) שהנשמה היתירה נכנסת באדם בערב שבת

יותר מהשגרה. השבת רק מגלה אותו, כדי שנלמד להכיר בו גם הלאה. *המלקט*

הלכה: חיוב קידוש לנשים

נשים חייבות בקידוש מן התורה, ואף על פי שכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ממנה, מכל מקום בקידוש היום חייבות מכח היקש, בפרשת יתרו "זכור את יום השבת לקדשו", ונאמר: בפרשת ואתחנן "שמור את יום השבת לקדשו". וקבלו חז"ל, כי זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, לומר: כל שישנו בשמירת שבת, שמוזהר שלא לעשות מלאכה בשבת, ישנו גם בזכירה. כלומר, שחייב בקידוש. והואיל וגם הנשים מוזהרות על שמירת שבת, כי על מצות לא תעשה נשים חייבות אף כשהן מצוות שהזמן גרמא, ישנן גם בחיוב מצות זכירת שבת, דהיינו קידוש היום. וגם בקידוש של יום טוב נשים חייבות, וכן בקידוש של היום, שנקרא "קידושא רבה", בין בשבת בין ביום טוב. ולפיכך הנשים מוציאות את האנשים ידי חובת קידוש, הואיל והן מצוות על הקידוש מן התורה כמותם.

ספר "ילקוט יוסף שבת"

חקירה: גזלן:

מה שאינו משלם על מה שהשתמש בגזילה הוא משום שלעניין התשמישים יש לו קניינים בגזילה, או משום שהשבת הגזילה פוטרתו מחיוב התשלום (קובץ שיעורים בבא בתרא קפט) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

פתגם: אם התפילה לא שינתה אותך, סימן שלא התפללת רבי מקוצץ

סיפור: שמחה: ילד התעורר בבוקר וראה קרן שמש קטנה נכנסת דרך החלון. הוא חייך, התמתח, ולחש: היום יהיה טוב. ואז קם לאט, כי לפעמים שמחה מתחילה בצעד הראשון מהמיטה. *סיפור חסידי*

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה: יוסף דוד בן ליאל, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן יש בן מרצוס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ויקטוריה שושנה בת ג'ייס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עוזיא, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סזון אזיזה. **שלום בית:** גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנג. **זיווג הנזן:** שרה זסון אנדרה בת דומיניק רינה, יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה. **הצלחה רבה בכל:** נאור דוד בן יעל דינה, ליטל בת יעל דינה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עוזיא וליאור עמיהי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. **לעילוי נשמת:** קלוד שלמה בן זרמן רבקה, ראובן בן חגינה, גינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה, גיא יונה בן לאה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסטרייה כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה ארייז מרוקוה, אנדרה סעידו בן פורטונה מסעודה, קרול מל אדסה בת גבי זונגנה, אברהם בן אסתר, יהודה יוסף בן רחל, ראובן בן איזא

מעולם, אבל בנידון דידן, שאכל והתענג בלילה, הרי נכנסה בו נשמה יתירה מערב שבת ואינה יוצאה כי אם בריח בשמים של מוצאי שבת. כלומר: אם התענית התחילה בלילה, אזי אין נשמה יתירה, אך אם היא מתחילה רק בבוקר, יש נשמה יתירה, לפי שכבר נכנסה באדם בערב שבת. אסיים בדברי האר"י ז"ל, המובאים בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ג סימן נ סעיף ג): שאחר שישכים בבוקר, יהי התחלת לימודו פרק משניות, כי על ידי זה מתיישבת הנשמה בגופו, כי 'משנה' אותיות 'נשמה'. ולפי זה אחר תפילת ערבית בשבת, שכבר קיבל נשמה יתירה, כדי ליישב אותה לומדין פרק 'במה מדליקין', כי יען הנשמה קרויה נר דכתיב 'כי נר ה' נשמת אדם'. *המלקט*

נשמה יתרה מתנה מאת ה'

נשמה יתרה היא אחת המתנות העמוקות שחז"ל מתארים שניתנת לאדם בכניסת שבת, לא מדובר רק ברעיון מיסטי, אלא בתחושה רוחנית ממשית: הרחבה פנימית של הנפש, שמאפשרת לאדם לראות את העולם אחרת פחות חומריות, יותר בהירות, שלוה ומשמעות. חז"ל אומרים שבשבת האדם מקבל "נשמה יתרה" וביציאתה היא נלקחת ממנו. אבל מה קורה בפועל? האדם לא בהכרח "מאבד חלק", אלא חוזר למצבו הרגיל. כלומר, השבת מגלה בו משהו שהיה קיים בו תמיד, עומק פנימי שנעלם במהלך ימי החול בגלל טרדות החיים. אפשר להבין זאת כך: בימות השבוע האדם עסוק ב"עשייה", בריצה אחרי פרנסה, הישגים, עומס ומתח. בתוך כל זה קשה לשמוע את הקול הפנימי. השבת עוצרת את המרוץ, וכשהשקט נכנס, מתגלה הנשמה היתרה, שהיא בעצם היכולת להרגיש משמעות ולא רק תפקוד. במובן זה, הנשמה היתרה אינה רק "תוספת", אלא גילוי של האמת הפנימית של האדם. כשיש מנוחה אמיתית, משפחה, תפילה ולימוד תורה, האדם חוזר לעצמו. לכן רבים מרגישים בשבת בהירות מחשבה, רגש עמוק יותר, ואפילו שמחה שאינה תלויה בדבר. מכאן ניתן ללמוד מסר לחיים: הנשמה היתרה לא נועדה רק לשבת, אלא ללמד אותנו מה אנחנו באמת. אם בשבת אנחנו מרגישים גבוה יותר, רגוע יותר ומחובר יותר, זה סימן שכך אנחנו יכולים להיות גם בימי החול, אם ניצור בתוכם רגעים של שקט ומשמעות. יש מפרשים שמסבירים שהנשמה היתרה היא גם יכולת לקבל "יותר נשימה" כלומר, מרחב פנימי. אדם שחי בלחץ תמידי "נושם קצר", ואילו בשבת הנשימה מתארכת, והלב נפתח. בסופו של דבר, המסר של הנשמה היתרה הוא לא רק על מתנה שמגיעה והולכת, אלא על הזמנה: לזכור שבתוך האדם יש עומק גדול

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr